

УДК 330.322.014

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-25>**Чала В. С.**

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки
та публічного управління і адміністрування,
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2233-2335>

Глуценко А. В.

асистент кафедри міжнародної економіки
та публічного управління і адміністрування,
Придніпровська академія будівництва та архітектури
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7953-2098>

Агарков Є. С.

Придніпровська академія будівництва та архітектури

Chala Veronika, Hlushchenko Anna, Aharkov Yehor
Prdniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture

ЗЕЛЕНІ ІМПЕРАТИВИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЕКОНОМІК

Європейська політика розвитку сприяє сталому розвитку та стабільності в країнах, що розвиваються, з кінцевою метою викорінювання крайньої бідності. Допомога розвитку є одним із стовпів зовнішньої діяльності ЄС, поряд із зовнішньою політикою, політикою безпеки та торгівлі. ЄС та його країни-члени надають майже половину всієї глобальної допомоги на розвиток. Це робить союз провідним світовим донором, який інвестує в мир і безпеку в усьому світі. Європейські країни також прагнуть зробити власну політику розвитку більш узгодженою та ефективною перед обличчям зростаючих проблем, спричинених конфліктами та зміною клімату. Узгодженість політики для розвитку дозволяє звести до мінімуму суперечності та побудувати синергію між різними політиками ЄС, які можуть вплинути на країни-партнери. Зосереджуючись на ефективності, прагнучи досягти кращих результатів розвитку за допомогою розумніших та цілеспрямованих інвестицій. Проте екологічні загрози сучасної економічної глобалізації формують спектр актуальних завдань науково-практичного характеру щодо формування відповідних стратегій протидії та елімінації таких загроз. Виходячи із завдань стратегій «Європа 2020» і «Європа 2030», яких дотримуються всі країни ЄС та її майбутні члени, в тому числі й Україна, актуальним залишається проблема екологічності економічного зростання як однієї з головних складових сталого розвитку. Звіт про зелену економіку складений Ініціативою ЮНЕП демонструє, що «озеленення економіки» не тільки не гальмує зростання (як про це довго твердили і науковці, і політики), а швидше є новим двигуном економічного зростання, так само як і джерелом гідних робочих місць, інтелектуалізації суспільного розвитку тощо. Саме тому наукова проблема розробки організаційно-економічних механізмів та інструментів підтримки зеленого економічного зростання окремих країн, а також їхніх інтеграційних об'єднань, стає однією із актуальних завдань економічної науки, що зумовило формулювання мети та завдань статті.

Ключові слова: зелені інвестиції, сучасні імперативи, сталий розвиток, стратегія «Європа 2030», Європейський зелений курс.

GREEN IMPERATIVES AND FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF EUROPEAN ECONOMIES

European development policy promotes sustainable development and stability in developing countries, with the ultimate goal of eradicating extreme poverty. Development aid is one of the pillars of the EU's external action, along with foreign, security and trade policy. The EU and its member states provide almost half of all global development aid. This makes the union a leading global donor that invests in peace and security around the world. European countries are also striving to make their development policies more coherent and effective in the face of growing problems caused by conflict and climate change. Policy coherence for development minimizes inconsistencies and builds synergies between different EU policies that can affect partner countries. Focusing on efficiency, striving for better development results through smarter and more focused investments. However, the environmental threats of modern economic globalization form a range of urgent tasks of scientific and practical nature for the formation of appropriate strategies to counter and eliminate such threats. Based on the objectives of the Europe 2020 and Europe 2030 strategies, which are pursued by all EU countries and its future members, including Ukraine, the issue of green economic growth as one of the main components of sustainable development remains relevant. The UNEP Green Economic Report shows that greening the economy not only does not slow down growth (as scientists and politicians have long argued), but is a new driver of economic growth, as well as a source of decent jobs and intellectualization. social development, etc. That is why the scientific problem of developing organizational and economic mechanisms and tools to support the green economic growth of individual countries, as well as their integration associations, is becoming one of the urgent tasks of economics, which led to the formulation of goals and objectives of the article.

Keywords: green investments, modern imperatives, sustainable development, Europe 2030 strategy, European green course.

JEL classification: F10, F15, F21, F36

Постановка проблеми. Незважаючи на активне дослідження економістами методів та інструментів реалізації програм сталого розвитку, в тому числі і шляхом озеленення, нагальною проблемою є аналіз шляхів практичного впровадження проєктів озеленення в регіонах Європейського Союзу та дослідження механізму їх фінансового забезпечення.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Для реалізації поставленого завдання будуть використані спеціальні методи. Основою методологічної бази дослідження є праці різних вчених, економістів, та статистичні матеріали, надані міжнародними та регіональними профільними установами або організаціями. Для дослідження теоретичного підґрунтя реалізації сталого розвитку була проаналізована інформація з офіційних сайтів Європейського Союзу. Використані теоретичні методи дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстракція (для вивчення наукових джерел та виявлення основних статистичних показників), використано методи класифікації та порівняльного аналізу, узагальнення (при визначенні певних висновків та рекомендацій). Шлях реалізації основних драйверів сталості завдяки залученню зеленого інвестування розглянуто у працях вчених-економістів: Р. Д. Кроче, Камінкер, Ф. Стюарт, Голуб С. С., Кауфман К., Ерес П. Попри значний здобуток вищевказаних дослідників проблема розробки організаційно-економічних механізмів та інструментів підтримки зеленого економічного зростання окремих країн, а також їхніх інтеграційних об'єднань на прикладі країн-членів ЄС є актуальною і потребує детальнішої уваги.

Метою статті є наукове обґрунтування основних драйверів розвитку сталої економіки в Європейському Союзі та аналіз їх практичної реалізації.

Виклад основного матеріалу. Європейська політика розвитку базується на фундаментальних принципах, викладених у європейських договорах, угодах і стратегіях. Він реалізує міжнародні цілі, які ЄС допоміг розробити та досягти, наприклад, Порядок денний ООН зі сталого розвитку до 2030 року, який визначає 17 конкретних цілей сталого розвитку та відображений у новому Європейському консенсусі щодо розвитку.

Разом зі своїми країнами-членами ЄС прийняв Європейський консенсус щодо розвитку у 2017 році як частину своєї відповіді на Порядок денний ООН на період до 2030 року та цілі сталого розвитку. Консенсус визначає спільне бачення та рамки дій щодо співпраці в галузі розвитку.

Стратегія «Європа 2030» – стратегія зростання, спрямована на:

- рівність і добробут, скорочення бідності та соціальне включення;
- інклюзивне та стійке економічне відновлення, стабільність та зростання;
- захист навколишнього середовища шляхом впровадження Європейської зеленої угоди;
- цифрова трансформація [4].

Із 2021 року на базі 7-го комплексу прийнято до дії 8-му Програму дій у галузі охорони навколишнього середовища (Environment Action Programme) (EAP), яка встановлює напрямок європейської екологічної політики на період до 2030 року. Проєкт програми

покликаний сприяти досягненню цілей Європейського зеленого курсу в галузі охорони навколишнього середовища та зміни клімату.

Проєкт є основою для діяльності ЄС у сфері реалізації Порядку денного Організації Об'єднаних Націй на період до 2030 року та досягнення викладених у ньому Цілей сталого розвитку. Метою проєкту є прискорення переходу до кліматично-нейтральної, ресурсоефективної, стійкої економіки, в рамках якої планеті повертається більше ресурсів, ніж споживається. У ньому стверджується, що благополуччя та процвітання людини залежить від здоров'я екосистем, у межах яких вона здійснює свою діяльність. У документі закріплено наступні шість першочергових завдань, що базуються на цілях Європейського зеленого курсу.

Європейський зелений курс у свою чергу – це структурна відповідь Європи та нова стратегія зростання, спрямована на перетворення ЄС на сучасну, ресурсоефективну та конкурентоспроможну економіку.

1. Домінуючим напрямком Європейського зеленого курсу є «Кліматична нейтральність» Європи. ЄС має на меті досягти нульового рівня викидів парникових газів до 2050 року. Це означає зміну цільових показників ЄС у сфері зміни клімату на 2030 рік, зокрема скорочення викидів парникових газів до 55% замість колишніх 40%.

2. У березні 2020 року в рамках загальної промислової стратегії ЄС було затверджено новий План дій з економіки замкнутого циклу. У ньому описані принципи сталого виробництва та дано вказівки щодо того, як виробляти товари, використовуючи менше сировини та забезпечуючи їх повторне використання та переробку. В рамках нового Плану також приділяється увага вуглецевим галузям промисловості – сталеливарної, цементної та текстильної.

3. Передбачається, що програма стане однією з центральних у рамках Зеленого курсу. Її ключовою метою є збільшення обсягу реконструкції будівель, що на даний момент становить близько 1%, «як мінімум у два або навіть утричі».

4. Щодо всіх типів забруднення, чи то забруднення повітря, ґрунту чи води, ставиться мета формування «довкілля, вільної від забруднень» до 2050 року. До нових ініціатив у цій галузі також входить стратегія з досягнення «нульової токсичності навколишнього середовища».

5. Нова Стратегія збереження біорізноманіття була представлена в березні 2020 року. Європа прагне надихати інші країни на власному прикладі, вживаючи нових заходів щодо боротьби з основними факторами скорочення біологічної різноманітності. До них входить вирішення проблеми забруднення ґрунту та води, а також нова стратегія в галузі лісоустрою.

Необхідне збільшення кількості дерев як у містах, і у сільській місцевості. З метою просування продукції, виробництво якої не вимагає вирубування лісів, буде розроблено нові правила маркування.

6. Метою нової стратегії «від ферми до столу» є створення «зеленої та здоровішої сільськогосподарської системи». Вона включає плани значного скорочення використання хімічних пестицидів, добрив і антибіотиків.

Нові національні стратегічні плани, які будуть представлені державами-членами наступного року в рам-

ках Загальної сільськогосподарської політики, будуть вивчені щодо відповідності цілям Зеленого курсу.

7. Через рік після узгодження Європейським Союзом нових нормативів викидів CO₂ для автомобілів автомобільний сектор став предметом критики з боку Єврокомісії. Раніше ставилася за мету скоротити викиди до 95гCO₂/км до 2021 року. Тепер необхідно звести обсяг викидів на нуль у 2030-х роках.

До Зеленого курсу можливо віднести такі основні пункти (див. рис. 1).

Реалізація екологічно чистих проектів вимагає значних інвестицій, але брак в країні внутрішніх фінансових ресурсів (і приватних компаній, які бажають розвивати зелені виробничі процеси щодо відновлюванню джерел енергії), часто недосконала та нерозвинена банківська система більшості країн, що розвиваються, не дозволяє реалізувати ці проекти.

Шлях країн до сталого розвитку приваблює все більше і більше увагу урядів до необхідності мобілізації «зелених» інвестицій у низьковуглецеву інфраструктуру, виробництво чистої енергії та процеси промислового виробництва для підвищення їх екологічної ефективності.

Позики та облігації, «зелені» кредитні лінії (є основним джерелом довгострокового фінансування, особливо в сфері енерго- та ресурсоефективності), гранти та структурні фонди «зелених» інвестицій демонструють постійний розвиток.

ОЕСР розглядає зелені (широко: «низьковуглецеві» та «стійкі до клімату») інвестиції як інвестиції в компанії з відновлюваною енергією, проекти та фінансові інструменти, які допомагають зменшити викиди вуглецю, пом'якшити зміни клімату та захистити навколишнє середовище, розповсюджуючи технології [9].

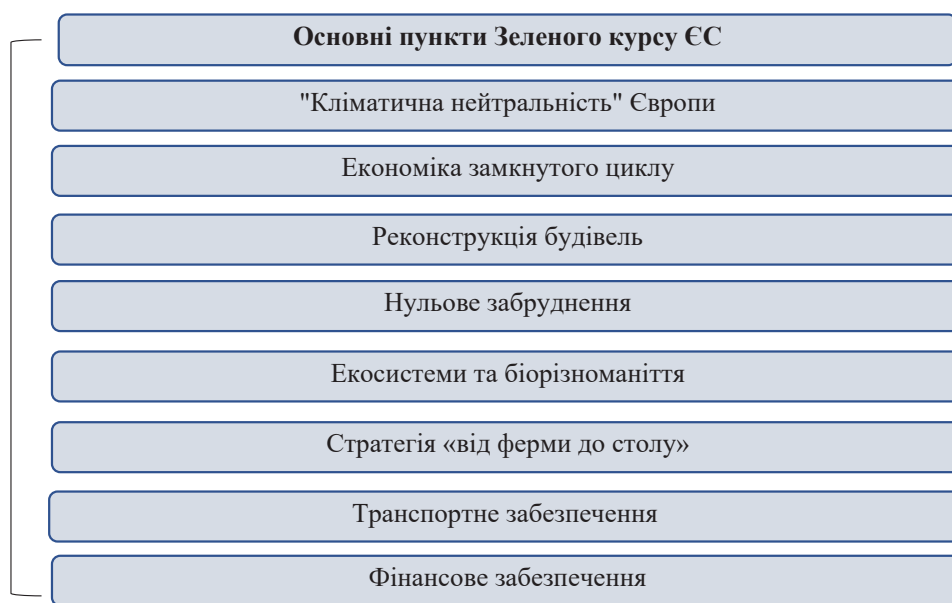

Рис. 1. Основні пункти Зеленого курсу ЄС

Джерело: складено автором на основі [11]

Рис. 2. Структура інвестування за період 2016–2021 рр.

Джерело: складено автором на основі [13]

Розуміння «зеленості» («зеленості») може ґрунтуватися на аргументах попереднього прогнозування (наприклад, прогнозованих результатах поточної енергетичної діяльності, заходів з енергоефективності або управління водними ресурсами) або на конкретних показниках секторів чи заходів, за допомогою яких оцінюється (Наприклад, викиди ПГ, енергоефективність, використання [6–7]).

З 2016 року випуск зелених облігацій відстає утрічі від фінансування, пов'язаного з нафтою, газом і вугіллям, проте вже з 2021 р. з боку інвесторів надходження на зелені проекти перевищило інвестиції у вичерпне паливо та має тенденцію до подальшого росту, що підтверджує побудована лінія тренду (рис. 2).

Висновки. Сталість, нова парадигма сучасного суспільства та головний курс Європейської стратегії до 2030 року, що поєднує економічні, соціальні та еколо-

гічні детермінанти, привернувши увагу урядів, міжнародних фінансових установ і ТНК до включення детермінант сталого розвитку до інвестиційних рішень. І йдеться не лише про залучення інвестицій як частину сьогоденних загальних витрат, а й про залучення «зелених» інвестицій як рушійної сили сталого розвитку. Інвестиції можуть допомогти збільшити потенціал зелених галузей та забезпечити впровадження чистих технологій, а також створення нових робочих місць. Зелене інвестування є важливим сегментом інвестиційного ринку, який кожного року поширюється все на більшу кількість країн та фінансових інструментів. Проаналізувавши динаміку і структуру інвестування за період з 2016 по 2021 рр. можемо виокремити тенденцію до росту інвестування саме у зелені проекти, що поступово формують можливість до забезпечення реалізації головних цілей сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. The EU switch to Green Flagship initiative. Gate way to inclusive Green economy. Available at: <https://www.switchtogreen.eu/inclusive-green-economy/>
2. European Commission Energy roadmap 2050 Luxembourg: Publications Office of the European Union 2012. 20 p. ISBN 978-92-79-21798-2 doi:10.2833/10759
3. Inclusive Green Growth: The Pathway to Sustainable Development World Bank, 2012. Available at: <https://static1.squarespace.com/static/5df776f6866c14507f2df68a/t/5e675f0e420f293bb2ef3936/1583832851658/CSR+Europe+2030+Strategy+Brochure.pdf>.
4. CSR Europe's 2030 Strategy Mainstreaming the urgency for action. Available at: <https://epha.org/we-need-a-comprehensive-sustainable-europe-2030-strategy-with-a-strong-social-dimension>.
5. Sustainable Development Goals and Ukraine// State Sites of Ukraine. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/en>.
6. Eyraud L., Wane A., Zhang C., Clements B. Who's Going Green and Why? Trends and Determinants of Green Investment. *IMF Working Paper*, WP/11/296. Available at: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp11296.pdf>.
7. R. D Croce, Ch. Kaminker, F. Stewart. The Role of Pension Funds in Financing Green Growth Initiatives. *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, № 10, p. 11. Available at: <http://www.oecd.org/finance/private-pensions/49016671.pdf>.
8. Golub S. S., Kauffmann C., Yeres P. Defining and Measuring Green FDI. *OECD, OECD Working Papers on International Investment* 2011/02, p. 18. Available at: http://www.oecd.org/daf/inv/investment-policy/WP-2011_2.pdf.
9. The environmental goods and services sector. Eurostat Methodologies and working papers. European Commission. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5910217/KS-RA-09-012-EN.PDF/01d1733e46b6-4da8-92e6-766a65d7fd60?version=1.0>.
10. Patent identification. – Green Tech DB. Available at: <https://www.greentechdatabase.com/methodology.html>.
11. Defining and Measuring Green Investments: Implications for Institutional Investors' Asset Allocations. *OECD, Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, № 24. Available at: https://www.oecd.org/environment/WP_24_Defining_and_Measuring_Green_Investments.pdf.
12. PRI signatories worldwide. Annual Report 2019. Principles for Responsible Investment. Available at: <https://www.unpri.org/annual-report-2019/2018/19-in-numbers>.
13. How Green Is Wall Street Ranking Banks by Funding Oil, Coal, Renewables-Bloomberg Green. Available at: <https://www.bloomberg.com/graphics/2021-wall-street-banks-ranked-green-projects-fossil-fuels>.